

Paukschova chata stála od roku 1940 na lúke Šimovo na hrebeni medzi Jahodnou a Prednou holicou v blízkosti Pišiveniek. Slúžila poľovníkom, ale krátko po vojne zanikla.

nou. Chata, ktorá stojí nad pravým brehom Hornádu patrí v súčasnosti ako rekreačné zariadenie Bytovému hospodárstvu mesta Košice. Pavol Pauksch sa zaslúžil začiatkom 40 rokov o vybudovanie 27 kilometrov dlhej lyžiarskej cesty z Čermelä cez Bankov popri chate na Jahodnej a Lajoške až na chatu Erika pod Kojšovskou hoľou. Na jej výstavbu boli nasadení v tom čase rasovo prenasledovaní a politicky nespoľahliví ľudia. Mnohí z nich sa tak zachránili pred deportáciou do žalárov a koncentračných táborov. Vedľa tejto trasy, na lúke Šimovo ležiacej medzi Jahodnou a Prednou holicou na severnom úbočí hrebeňa, postavili v roku 1940 zrubovú poľovnícku tzv. Paukschovu chatu. Aj tu sa odohrala jedna tragédia. Keď Nemci po boji s partizánmi obsadili 31. decembra 1944 Vyšný Klátov, v kostole zaistili všetkých chlapcov z obce. Zo strachu pred zadržaním utiekol do lesa Ján Mikula (1905 – 1945), ktorý bol v tom čase ako maďarský vojak na riadnej dovolenke. Ukryl sa v Paukschovej chate, kde ho však Nemci chytili a ako

podozrivého z nepriateľskej činnosti odovzdali košickej polícii. Ján Mikula úplne nevinne zastrelili príslušníci Strany šípových krížov spolu s ďalšími 16 obeťami pri Ťahanovskom tuneli 17. januára 1945, dva dni pred oslobodením Košíc. Pochovaný je vo Vyšnom Klátove. Aj Paukschova chata krátko po vojne zanikla, dnes po nej niet ani stopy.

Nad Vyšným Klátovom sa odohrala aj tragédia, ktorá postihla horára Jána Takáča. V tom čase bol horárom mestských lesov vo Vyšnom Klátove a vo svojom lesnom obvode sa chtiac-nechtiac často stretával s partizánmi z oddielu „Petöfi Sándor“ no aj s maďarskými a nemeckými vojakmi. Partizáni ho upodozrievali zo spolupráce s Nemcami. Pod istou zámienkou ho spolu s 20 ročným synom Ladislavom 15. decembra 1944 vylákali do lesa nad obcou a na pastvine Pišivenky ich oboch zastrelili. Občania obce ich našli a pochovali až po opadnutí snehu v polovici februára 1945.

Obeťou vojny sa stal aj horár Ľudovít Turzák (1902 – 1945), ktorý vo Vyšnom Klátove pôsobil v rokoch 1938 – 1941. Keď Nemci 31. decembra 1944 obsadili Nižný a Vyšný Klátov, zdržiaval sa Turzák v Nižnom Klátove, aj keď v tom čase už pôsobil ako horár v Čermelli. Zaistili ho spolu s ostatnými chlapmi z dediny a umiestnili v zbernom tábore v Jasove. Na intervenciu lesného úradu ho však z tábora zakrátko prepustili. Keď Rusi v januári 1945 oslobodili Košice, príslušníci NVKD ho 22. januára 1945 predvolali na Mestský lesný úrad. Ako lesného zamestnanca, pre-

Ľudovít Turzák, v 30. rokoch horár na Csákyho chate, so svojou rodinou.

pusteného z nemeckého internačného tábora, ho podozrievali zo spolupráce s Nemcami. Od toho času ho nik nevidel. Dostal sa do zaisťovacieho tábora v Jana-kijeve. Až neskôr sa zistilo, že zomrel koncom apríla 1945 na škvrnitý týfus v meste Dzeržinskoje v bývalom Sovietskom zväze. Ďalšia tragédia sa odohrala aj v rodine bývalého hlavného mestského lesníka Kolomana Barcsa. Začiatkom januára 1945 mu "nylaši" v Čermeli zastrelili najmladšieho syna Tibora. Staršieho syna Kolomana, ktorý bol tiež lesným úradníkom, zaisťilo komando NKVD po príchode do Košíc. Počas transportu do ruského "gulagu" zomrel v poľskom Sanoku na škvrnitý týfus. Zo strachu pred "osloboditeľmi" si dobrovoľne vzal život aj vyše 80-ročný Koloman Barcs s manželkou.

Aj tu uvedené príklady poukazujú na nebezpečie, aké hrozilo lesným zamestnancom vo vojnových časoch nielen zo strany nemeckých vojsk, ale aj partizánov, ktorí sa proti svojej vôli ocitli medzi dvomi bojujúcimi stranami.

Krajinský úrad v Bratislave zasahoval v dôležitých otázkach do činnosti súkromných lesov prostredníctvom okresných lesných správ. Vedúcim Okresnej štátnej lesnej správy v Košiciach bol v rokoch 1923 až 1928

Valerian Liha (1888-1969) - lesný radca, vedúci Okresnej štátnej lesnej správy v Košiciach v rokoch 1923-1928.

absolvent Lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici, hlavný lesný komisár a neskôr lesný radca Ing. Valerian Liha. V roku 1935 sa stal vedúcim Lesného oddelenia Okresného úradu v Košiciach. Po pripojení Košíc k Maďarsku a reorganizácii tunajšej štátnej správy stál až do roku 1945 na čele tunajšieho lesného inšpektorátu.

Vo vojnovom čase ostala väčšia časť majetkov mestských lesov na území Slovenska. Spolu s Košicami sa v Maďarsku ocitlo 13 700 katastrálnych jutár a na Slovensku zostalo 21 300 katastrálnych jutár lesného majetku mesta. Išlo o lesy v polesiach Malá Lodina, Jaklovce a väčšiu časť územia lesných správ Kostolany a Košická Belá. Mesto tu naďalej malo svojich lesných zamestnancov, ich kontakty s materským podnikom v Košiciach sa predovšetkým s vyhrocovaním vojnovnej situácie komplikovali. Problematický bol aj dovoz vyťaženého dreva, čo sa každoročne riešilo viacerými medzištátnymi dohodami.

Po skončení vojny sa za riaditeľa mestských lesov opäť vrátil Ing. Peter Druska. V roku 1949 vyčlenili z mestského lesného majetku pre potreby novozriadenej Vysoké školy lesníckej a drevárskej v Košiciach 1 104,7 ha lesnej plochy a pre jej spravovanie postavili aj novú horáreň na Hornom Bankove. Zostávajúca, väčšia časť mestských lesov prešla do vlastníctva štátu ako národný majetok dňom 1. novembra 1950 v zmysle zákona 279/1949 Zb. o finančnom hospodárení. Pre spravovanie bývalých košických mestských lesov štát vytvoril spočiatku Lesný závod Košice – juh a Lesný závod Košice – sever, ktoré boli súčasťou národného podniku Československé štátne lesy.

Prehľad zistených lesných zamestnancov mesta Košice v rokoch 1850 - 1950:

Adamko Ján

- Vyšný Klátov (1896, 1898),
- Nižný Klátov (1901) - hájnik

Adriányi Arnold (nar. 1833)

- lesník (pred 1892)

Amrích Andrej (1857-1900)

- Čermel' (1885-1891) - hájnik,
- Kostolany (1892) - hájnik,
- Košická Belá (pred 1896) - vedúci poľesia

Anders Adolf

- Košická Belá (1929) - lesník,
- Malá Lodina (po 1945) - lesník

Árvai František, Ing.

- Lesný úrad Košice (1929 - po 1940) - taxátor

Aust Rudolf (1853–1911)

- Lesný úrad Košice - úradník

Bališa Róbert (1825–1888)

- hlavný mestský lesník (1871–1888)

Barcs Koloman (1864–1945)

- LS Malá Lodina (1892–1910) – vedúci poľesia,
- Lesný úrad Košice (od 1910) – hlavný mestský lesník

Barcs Koloman ml. (1896–1945)

- Lesný úrad Košice (1921) - úradník

Beer Juraj

- Nižný Klátov (1892, 1909) – hájnik,
- LS Kostolany (1929) – hlavný horár

Belluš Andrej (1854–1916)

- Lesný úrad Košice (1883–1916)
- vedúci mestského skladu dreva

Belluš František (1882–1954)

- pracovník drevoskladu (1940)

Bendicsák František (1828–1884)

- Lesný úrad Košice (do 1883) - vedúci mestského skladu dreva

Béreš Michal

- LS Košice (1929) – hlavný horár Ťahanovce

Bezák Jozef

- LS Košická Belá (1929) – hlavný horár Opátka,
- LS Malá Lodina (pred 1939)

Boďa Ľudovít

- Lesný úrad Košice (1929) - strojník mestského drevoskladu

Bodon Emanuel (nar. 1822)

- Garadna (1861) - lesník

Boru Bruno (1865–1917)**Brandesz Jozef** (1814–1889)

- lesník (1870)

Brolly Alexander, Ing.

- Lesný úrad Košice (po 1945) - vedúci účtovník

Bucseľa Michal (1883–1951)

- Lesný úrad Košice (1929) - úradník

Cornidesz Daniel (nar. 1847)

- lesník (1874)

Csontos František (nar. 1859) - hájnik (1891)**Červeňák Juraj** - LS Malá Lodina (1929) - lesník**Domokos Alexander** (1860–1902)

- Lesný úrad Košice - hlavný mestský lesník (1893–1902)

Druska Peter, Ing.

- LS Košická Belá (1927, 1929) – vedúci lesnej správy (lesmajster),
- Lesný úrad Košice (1938, po 1945) - riaditeľ

Đurov Ján (†1884)

- Myslava (1883) - hájnik

Eliáš

- LS Košická Belá (pred 1939) - horár

Fayt Anton (nar. 1835)

- LS Malá Lodina (pred 1879-1892) - vedúci poľesia

Fertsek František (1863–1935)

- hlavný lesný radca

Franciscy Ľudovít, Ing.

- Lesný úrad Košice (po 1924) - riaditeľ (lesný radca)

Früstök Štefan

- Myslava (1888) - hlavný lesník

Gábor Michal (nar. 1836)

- LS Malá Lodina (1879-1896) - hájnik v Ružine

Gabzdil Vojtech

- Lesný úrad Košice (1929) - úradník

Gajdoš František (1892–1937)

- LS Košická Belá (1929) – horár

Gajdoš Juraj

- LS Košická Belá (1929) – horár,
- LS Malá Lodina (pred 1939) - horár

Gál Ján (1863–1908)**Gál Ľudovít** (1836–1917)

- lesník

Galdun Ondrej

- LS Malá Lodina (1929) - horár

Ganz Šimon (1886–1919)

- Lesný úrad Košice (pred 1919) - úradník

Glock Gejza (1880–1942)

- lesný radca

Gerek Imrich

- do 1955 Bankov

Gaiswinkler Ernest st.

- Čermeľ (pred 1920) – zverdozorca,

Gaiswinkler Ernest, ml. (1910 – 1944)

- LS Malá Lodina (do 1944) – hájnik v Ružíne

Gergely Ján

- Malá Lodina (1892) - hájnik

Gönczy Štefan (1828-1895)

- Lesný úrad Košice (pred 1888) - finančný úradník

Gyarmathyová Katarína

- Lesný úrad Košice (1929) - vedúca mestskej vinárne

Hányi Karol

- Lesný úrad Košice (1929) – úradník

Haske Emil (1823–1889)

- Lesný úrad Košice (od 1853) - prac. mestských lesov,
- hlavný mestský lesník (1867–1871),
- lesmajster (1871–1889)

Herczog Adolf

- LS Myslava (pred 1864–1892) –
vedúci lesnej správy

Herditzky Ferdinand

- Lesný úrad Košice (pred 1939) - vedúci učtarne

Hlavinka Andrej (1829–1895)

- mestský hájnik (1895)

Hovan Štefan (1870–1935)

- LS Myslava (1903) - hájnik,
- Vyšný Klátov (1907, 1911) – hájnik,
- LS Kostolany (1929) – hlavný horár

Hriczo Michal

- Lesný úrad Košice (1910) - hlavný hájnik

Hudák Michal

- Vyšný Klátov (1920) - hájnik,
- LS Košická Belá (1929) – horár

Hudýma Karol (1881–1941)

- LS Malá Lodina (1929) – lesník

Husztli Bartolomej

- LS Kostolany (1929) – hájnik

Jablonkai–Nagy Ján (1847–1895)

- hájnik (1895)

Jablonovský Jozef (1895–1981)

- LS Košice (1925, 1946) - hájnik Čermeľ,
- Bankov (1946–1949) - hájnik

Jakab Vojtech

- Bankov (1945)

Jandel Emil

- horáreň papierový mlyn (1949),
- horáreň Bankov (1950) – horár

Jánošík Ladislav

- LS Malá Lodina (pred 1939)

Janoviczky Vojtech (1878–1961)

- Lesný úrad Košice (1932) - lesný inžinier

Jávorszky Álmoš (1889–1959)

- Lesný úrad Košice (1929) - úradník

Juhász Ján

- Lesný úrad Košice (1929) - úradník

Kalafus Róbert

- LS Košická Belá (1929) – horár,
- Čermeľ (1950) - horár

Karsai Karol (nar. 1867)

- Lesný úrad Košice (1906–1921) – riaditeľ

Kertész Štefan (1864–1946)

- Čermeľ (1925) – horáreň za Alpinkou (býv. píla),
- Vyšný Klátov (1925–1929) - hájnik

Klein Pavol

- Centrálny lesný obvod Košice (1891, 1894) - hlavný hájnik

Kloczko Ignác (1796–1873)

- Lesný úrad Košice (1831-1869) - riaditeľ (lesmajster)

Kmetzko Ján (1856–1896)

- hájnik

Koczian Ignác (1813–1895)

- lesník

Kollibay Emil

- Lesný úrad Košice (1929) - hlavný strojník mestskej píly

Koľvek Juraj

- horáreň za Alpinkou (býv. píla) 1952

Kominek Štefan (1832–1913)

- lesník

Koos Július

- LS Košice (1929),
- LS Malá Lodina (pred 1939) - horár

Koos Štefan (1867–1936)

- LS Košice (1929) - lesník

Kopal Štefan

- LS Košická Belá (1929) - horár,

- Vyšný Klátov (1935-1938) – horár,
- Čermeľ (do 1953) - zadná horáreň
- Koppel Ján** (1868–1914)
 - hájnik
- Kordovanec František**
 - LS Malá Lodina (1892, 1894) - hájnik
- Kosztka Eugen** (1813–1915)
 - hájnik
- Kováč Štefan**
 - LS Košice (1929) – cestár
- Kövér Juraj**
 - LS Košická Belá (1929) – hájnik
- Kožurko Ján** (1850–1914)
 - Myslava (1892) - hájnik
- Krajnyik Andrej**
 - Myslava (1892) – hájnik,
 - Nižný Klátov (1898) - hájnik
- Kriegerbeck František** (1849-1903)
 - Lesný úrad Košice - finančný úradník
- Kupec František**
 - LS Košická Belá (1929) – horár
- Kupec Ján, st.**
 - LS Malá Lodina (1929) – horár
- Kupec Ján, ml.**
 - LS Malá Lodina (1929) – horár
- Kupec Michal**
 - LS Malá Lodina (1892) - hájnik
- Langhammer Ján** (1873–1934)
 - Lesný úrad Košice (1929) - hlavný lesný inžinier
- Liška Ondrej**
 - LS Veľká Lodina (pred 1939) - vedúci poľesia
- Lotos Ján**
 - LS Košická Belá (1929) – skladník
- Lukács Štefan**
 - Čermeľ (1892),
 - Kostolany (1892) - hájnik
- Majzinger Vojtech**
 - Lesný úrad Košice (1929) - úradník
- Makránszky Juraj** (1881–1939)
 - Lesný úrad Košice (1929) - vedúci drevoskladu
- Mészaroš Andrej** - Bankov (1925) - horár

- Mészaroš Jakub** (†16. 3. 1893)
 - LS Malá Lodina (1889,1893) - hájnik
- Mészaroš Ján**
 - Čermeľ (1892),
 - Malá Vieska (1892) - hájnik
- Mészaroš Michal**
 - Malá Vieska (1889, 1892) - hájnik
- Metzger Ladislav**
 - Lesný úrad Košice (1929) - úradník
- Mikoleczky František** (1876–1954)
 - Správa mest. poľnohospodárstva Jaklovce (1929) - vedúci správy
- Murgaš Jozef**
 - Lesný úrad Košice (1929) - manipulantský pily
- Nagy Július**
 - Vyšný Klátov (1929) - horár,
 - Sopotnica (1936) – horáreň pri Strednom mlyne
- Nagyová Helena**
 - Lesný úrad Košice (1929) - úradníčka
- Negramotnov S.**
 - Lesný úrad Košice (1930) - projektant, lesný inžinier
- Némethová Jolana**
 - Lesný úrad Košice (1929) - úradníčka
- Nigut František**
 - Nižný Klátov (1902) - hájnik
- Nigut Jozef**
 - LS Košice (1929) - lesník
- Olajoš**
 - Sopotnica (pred 1950) – horáreň pri Strednom mlyne
- Onderko Alexander** (1835–1902)
 - Sokoľ (1891, 1902) - hájnik
- Onderko Jozef**
 - Myslava (1883 -1897) – hájnik
- Onderko Ondrej**
 - Centrálny lesný obvod Košice (1885, 1894) – hájnik
- Orosz Norbert**
 - Nižný Klátov (1920, 1922) – hájnik,
 - Čermeľ (1938, 1949) - horár
- Pálfi Ján** (1863–1935)
 - Vyšný Klátov (1903–1907) – hájnik,
 - Kostolany (1907–1908) – vedúci poľesia

Pauksch Pavol, Ing. (1889–1959)

- LS Košice (1929) – vedúci polesia (lesmajster),
- Lesný úrad Košice (1941 – do 10/1944) - riaditeľ

Petrov Jozef

- Čermeľ (1949) - horáreň pri Kiosku

Petrus Andrej (1846–1914)**Pilászy Andrej** (1842–1906)

- LS Kostolany (pred 1883–1906) – vedúci polesia

Prokop

- Csákyho chata (po 1938) - horár

Przibiszlavszy Adolf (1854–1930)

- lesný radca

Radó G.

- Lesný úrad Košice (1910) – lesný inžinier

Rapcsák Michal

- LS Košice (1925) - kočiš v Čermeli

Rauchmann

- LS Košice (1926) - horáreň pri Kirczovej pile

Rendoš

- LS Veľká Lodina (pred 1939) - horár

Rhédey Jozef (1865–1943)

- LS Myslava (1892–1903) - vedúci lesnej správy,
- Lesný úrad Košice (1903–1910) - hlavný mestský lesník

Rimay Juraj**Sándo Alexander** (1887–1962)

- Csákyho chata (pred 1920),
- LS Košice (1929) –horár

Sedláček Jindřich

- Lesný úrad Košice (1921–1924) - riaditeľ

Sekáč Jaroslav

- LS Kostolany (1929) – vedúci lesnej správy

Selecký Alexander (1895–1938)

- Čermeľ (1925) - horár,
- Csákyho chata (1926-1929) - horár,
- LS Košická Belá (1929) - horár,
- Vyšný Klátov (do 1938) - horár

Schellberger Kolos (1813–1888) - lesník**Schellberger Vojtech** († 1890)

- Garadna (1885) – hájnik,
- Lesný úrad Košice (1890) - mestský sklad dreva

Schaffer Andrej, Ing.

- Lesný úrad Košice (1910, 1914) - lesný inžinier

Schlosser Imrich

- LS Košická Belá (1929) - horár,
- Papierový mlyn (1945–1964) – hlavný horár

Schmuck Hugo

- (pred 1940)

Schmidt Viliam, Ing. (nar. 1880)

- Lesný úrad Košice (1929, 1939) - úradník,

Schmidt Wilibald († 1890)

- LS Kostolany (pred 1940) – horár,
- LS Malá Lodina (do 1944) – vedúci polesia

Schütz Jozef

- Vyšný Klátov (1888) - hájnik

Schwigut František (nar. 1854)

- Lesný úrad Košice (pred 1881 až 1908) – centrálny lesník

Sopko Jozef (1880–1938)

- LS Košice (1929) - hájnik

Straka Viktor

- LS Malá Lodina (1929) – horár,
- Čermeľ (1952) – horáreň za Alpinkou (býv. píla)

Székely Ignác (1862–1930)

- hájnik (1892, 1894)

Sziklay Július (nar. 1860)

- Lesný úrad Košice (1891, 1910) - mestský drevosklad

Szoyka Vojtech (nar. 1890)

- LS Košice (1929) – horár,
- Lesný úrad Košice (1939) – vedúci mestského drevoskladu

Szőnyey Štefan (nar. 1846)

- Lesný úrad Košice (1885, 1907) – riaditeľ (1889– 1906)

Šima A.

- Lesný úrad Košice (1930) – lesný inžinier

Šima Michal, st.

- Bankov (1885, 1894) – hájnik,
- Kostolany (1892) - hájnik

Šima Michal, ml. (1860–1938)

- LS Malá Lodina (1883, 1886) – hájnik,
- Čermeľ (1892) – hájnik,
- Bankov (1925) – nadhorár

Šimko Ján

- LS Myslava (1883, 1894) - hájnik

Šimko Ondrej (1857–1927)

- Košická Nová Ves (1886) – hájnik,
- Bankov (1888) – hájnik,

Šimko Štefan

- LS Košice (1929) – hájnik

Šimkovič Štefan, I.

- Kavečany(1885) - hájnik,
- Myslava (1891) – hájnik,
- Nižný Klátov (1896) - hájnik

Šimkovič Štefan, II.

- LS Malá Lodina (1929) – horár,
- Bankov (1937) - horár,
- Girbeš (1945) - horár,
- Lesný úrad Košice (po 1945) - vedúci drevoskladu

Šipský Michal

- hájnik (1885)

Štajniger Ján

- Bankov (1950) - horár
- Čermeľ - zadná horáreň

Šterbinský Štefan

- LS Košice (1929) – horár Nižný Klátov
- Čermeľ (1950-1953) - horáreň pri Kiosku

Takáč Ján († 1944)

- LS Myslava (1924),
- LS Košice (1929, 1940),
- Vyšný Klátov (1941-1944) - horár

Tarásek JuraJ

- horáreň v smere na Jahodnú (1937)

Till Dionýz, Ing.

- LS Malá Lodina (1927,1932) – vedúci lesnej správy
- Lesný úrad Košice (1938–1941, 1944-1945) – riaditeľ

Tkáč Viktor

- LS Košická Belá (1929) – horár

Tomaškovič Štefan

- Myslava (1883) - hájnik

Tóth Ján (1825–1893)

- hájnik

Turzák Ľudovít (1902 – 1945)

- LS Košice - Bankov (1928),

- Kojšov (1929–1930) - horár

- Jaklovce (1930–1932) - horár

- Csákyho chata (1932–1938) - horár

- Vyšný Klátov (1938–1941) - horár

- Čermeľ - horáreň za Alpinkou (1941),

- Čermeľ – zadná horáreň (1942–1945)

Tverdík Ján

- Košická Nová Ves (1885, 1894) – hájnik

Urban František

- LS Košická Belá (pred 1939) – horár Košické Hámre

Urban Jozef

- LS Malá Lodina (po 1945)– vedúci polesla

Vadász Ján

- Lesný úrad Košice (1891, 1910) - pracovník mestského skladu dreva

Vajda Ján (1826–1890)

- hájnik

Várjon Gejza (nar. 1835)

- lesmajster

Vaščak Michal

- Vyšný Klátov (pred 1950)

Vaško Štefan

- Čermeľ - horáreň za Alpinkou (pred 1950)

Vindt Ján (1846–1918)**Waczlaw Eduard (nar. 1824)**

- lesník (1869)

Wagner Eugen

- Lesný úrad Košice (1929) – vedúci učtarne

Wagner Ladislav

- Bankov (do 1945) - horár

Weichhard František (1822-1890)

- LS Košická Belá (1883 a skôr) – vedúci polesia

Weigl Róbert

- Lesný úrad Košice (1891–1893) - hlavný mestský lesník

Zimmermann Karol

- Lesný úrad Košice (1929) - vedúci mestskej pily

Zsolczer Elemír

- Lesný úrad Košice (1929) - úradník

Zsolczerová Irena

- LS Košice (1929) - úradníčka

1.4. HOSPODÁRENIE A PRÁCA V MESTSKÝCH LESOCH

V ranom stredoveku, keď si panovník, resp. iní súkromní vlastníci necenili lesy ako osobitný majetkový objekt, boli tieto voľne prístupné pre každého. Spôsob využívania lesov nebol stanovený, ťažba dreva pre vlastné potreby, na výstavbu obydlií, zhotovovanie náradia a na kúrenie nebola obmedzená. Hospodárska dôležitosť lesa pre jeho vlastníka spočívala predovšetkým v množstve a kvalite lovnej, predovšetkým kožušinovej zveri. Lesné čistiny slúžili ako pastviny,

dubové a bukové porasty poskytovali žalude a bukvice ako pokrm pre ošípané. Na prelome 15. a 16. storočia v dobe reformácie, tureckých vojen a zmien krajinských hraníc, dochádza aj k vzniku určitého systému lesného hospodárenia. Spôsobila to aj zvýšená spotreba dreva pre potreby rozvíjajúceho sa banského a hutníckeho podnikania. Lesné hospodárenie v komorských lesoch sa preto sústredilo v príslušných banských komorách. Do názvoslovía a vývoja lesníckej terminológie okrem výrazov nemeckých baníkov, hutníkov a hámorníkov preniklo aj mnoho výrazov, ktoré so sebou priniesla valaská kolonizácia.

Súkromní majitelia baní sa snažili lesy pre potreby

Porastová mapa bankovského lesného obvodu z roku 1883 (118 x 82 cm).

svojich podnikov čo najviac zužitkovať, bez ďalších potrebných investícií. Situácia sa zlepšila, keď banské podniky od 15. storočia prechádzali postupne do vlastníctva panovníka. Bane a tým aj lesy sa dolnorakúska kráľovská komora snažila opäť zveľadiť zavádzaním systematického hospodárenia.

Aj mesto ako súkromný lesný majiteľ zabezpečovalo potrebu dreva pre svoje banské podniky. Od konca 15. storočia sa vzťahovali banské a hutnícke prevádzky predovšetkým v Zlatej Idke, Košickej Belej, Košických Hámroch a v Ružíne. To vyvolalo zvýšenú spotrebu dreva na výstuž štôlní a výrobu drevného uhlia. Mesto však už v tom čase zaujalo kritický postoj k činnosti uhliarov, ktorí les neúmerne pustošili. Preto už v 16. storočí mesto svoje lesné porasty umelo obnovovať.

Pri troch mestských mlynoch na Hornáde a od 17. storočia aj v Čermeli, v Ružíne, Rokycanoch boli vodné pily, kde mešťania a sediaci pilili svoje dovezené drevo. Za jeho spracovanie odvádzali mestu mýto vo forme

časti doneseného dreva. Toto drevo mesto ďalej aj predávalo, prípadne aj samo vykupovalo spracované drevené výrobky (laty, šindle, dosky, klady) predovšetkým na stavebné investície.

V 14. a 15. storočí sa práca v lese diferencovala a špecializovala. Vtedajšia terminológia rozlišovala „lesorubcov“ (*Waldheuer*), stínačov stromov (*Baumhacker*) a drevorubačov (*Holzchauer*). Častejšie sa spomínali „paliči“ (*Brenner*), zberači stromov (*Krummenhauer*) a vyrezávači rýh do stromov na zachytávanie miazgy a brezovej vody (*Schrammenhauer*). „Dubkári“ (*Czliner*) prepichovali listy na dube, aby napomohli tvorbe výrastkov potrebných na farbenie tkanív. Prečisťovaním lesa a osekávaním konárov sa zaoberali „kerberi“. Odpadové drevo okrem uhliarov (*Kohler, carbonarii*) zúžitkovali paliči vápna (*Kalkbrenner*). Tzv. „mochňaci“ (*Mooser*) zbierali v lese mach potrebný na upchávanie škár na člnoch. O rozmachu drevorubačstva a transportu dreva z košických lesov po Hornáde svedčí už v stredoveku vyberanie cla od plti s drevom pri obci Sokof. Neobmedzené bolo právo mešťanov na pastvu, lov a zber lesných plodov. Mešťanom boli k dispozícii aj mestskí pastieri oviec, sviň a dobytky, ktorí boli ozbrojení, aby svoje stáda chránili pred krádežou a vlkami.

Mesto Košice ako zemepán využívalo robotovanie svojich poddaných v mestských lesoch, baniach, „železnom“ a „medenom“ mlyne (Košické Hámre a Ružín). Povinnosti poddaných boli určené zvykovým právom, ktoré sa až do 18. storočia podstatne nezmenilo. So svojimi dedinami malo mesto dohodu, podľa ktorej poddaní pracovali pod vedením predákov, ktorí za to dostávali peniaze, naturálne

Náročnou prácou v lese bolo aj pálenie drevného uhlia v milieroch, ako to dokladá aj pohľadnica zo začiatku 20. storočia

a ošatenie. Výrub lesa a opracovanie stromov bolo povinnosťou bezzemkov – želiarov. Zvoz vyťažených kmeňov, prevoz na pílu, do mlynov, baní a hút zabezpečovali sedliaci. Poddaní sa mali právo drevom bezplatne zásobiť, spracovávali meď, šindle, drevné uhlie a tieto tovary predávali na košickom trhu.

Je potrebné osobitne sa zmieniť o pálení drevného uhlia, ktorého výroba sa viazala podobne ako drevorubačstvo od 15. storočia predovšetkým na rozvoj baníctva a hutníctva. V okolí Košíc sa drevné uhlie páliť hlavne v okolí Bukovca, Hýfova, Košických Hámrov, Košickej Belej, Malej a Veľkej Lodiny, Myslavy, Ružína, Vyšného Klátova, Zlatej Idky. Poddaní mali spočiatku právo slobodne páliť drevné uhlie pre potreby hút. Táto činnosť však spôsobovala množstvo požiarov, čo sa zachovalo dodnes v mnohých chotárných názvoch. Preto aj mestská rada v roku 1632 zakázala kováčom páliť drevné uhlie v chotári Košíc. Z dôvodu bezpečnosti sa lesníkom ukladala povinnosť kontrolovať uhliská, preberať a odovzdávať uhliarske drevo pred začatím jeho pálenia. Uhliská sa mali zakladať predovšetkým na holinách, mimo rúbanísk. Mali sa stavať na miestach prístupných pre povozy, v blízkosti vody. Pálenie uhlia sa malo vykonávať v stojacich milieroch s množstvom od 6 do 20 siah dreva. Spôsob nakopenia dreva do miliera bol presne stanovený, uhliari mali povinnosť miliere strážiť, bol stanovený spôsob uhasenia ohňa, vyberanie vypáleného uhlia. Uhlie sa muselo k hutám zväžaf po určených lesných cestách. Jedným takýmto miestom, ktoré svojim názvom dodnes pripomína činnosť uhliarov je aj poľana Vozárska pod Spáleným vrchom v poľesi Malej Lodiny. Tu sa ešte v polovici 19. storočia sústreďovali povozy, kde na nich nakladali vyrobené uhlie a odtiaľ plne naložené smerovali cez sedlo Gaľová dole ku Košickým Hámrom.

Počiatky hospodárskej úpravy lesov už v 15. storočí úzko súvisia s potrebou zabezpečenia dostatku dreva pre banícku činnosť. V lesoch mesta sa pokúsil stanoviť podmienky riadneho hospodárenia Lesný poriadok Košíc z roku 1563, ktorý určil podmienky ťažby, klčovania porastov a pasenia dobytky. V roku 1711 boli vypracované prvé porastové mapy lesného majetku mesta, ktoré sa však nezachovali.

Podľa prvého lesohospodárskeho plánu mesta, ktorý v roku 1854 vypracoval lesmajster Ignác Kloczko, bola na väčšine lesnej plochy stanovená rubná zrelosť porastov na 80 rokov, okrem lesov v chotári obce Rokycany, kde bola 40 ročná a lesov v Garadne so stanovenou 100 ročnou rubnou zrelosťou. Plán sa však nedodržiaval, lebo pre naliehavé potreby i problémy s dopravou vyťaženého dreva sa ťažba uskutočňovala predovšetkým v blízkosti mesta, kde sa v tom čase les veľmi preriedil. Dochádzalo k úbytku kvalitných dubových porastov na úkor rozširovania menej kvalitného hrabu. Vo vzdialenejších oblastiach, kde sa ťažba zanedbávala les zostarol a takéto drevo strácalo na hodnote. Situácia sa zlepšila po prijatí lesného zákona v roku 1879. Na jeho základe dalo mesto vyhotoviť za 12 000 forintov nové lesné hospodárske plány. Zostavil ich v rokoch 1883 – 1884 skúsený odborník, taxátor coburgovského panstva a lesný riaditeľ v Muráni Ľudovít Greiner ml. (1835 – 1904). Jeho otec Ľudovít Greiner st. (1796 – 1882), bol chýrnym lesným taxátorom a riaditeľom coburgovského panstva v Jelšave. Tieto hospodárske plány lesného majetku Košíc schválilo ministerstvo orby v roku 1889. Podľa nich bola stanovená rubná zrelosť hospodársky dôležitých porastov jednotne na 80 rokov. Revízie týchto plánov sa uskutočnili v rokoch 1894, 1904 a 1914 a platili až do roku 1930, kedy boli pre mesto Košice vyhotovené nové lesné hospodárske plány.

Systematická výsadba nových lesných porastov sa zanedbávala až do vypracovania hospodárskeho plánu v roku 1884. Prevládal les, ktorý vyrástol samovýsevom, a ten bolo potrebné prečisťovať od nežiadúcich drevín. Až v 80. rokoch 19. storočia sa pri obnove lesa rozšírilo zalesňovanie sadenicami, čo malo viacero výhod oproti dovtedajšej sejbe. Na rozdiel od semien sadenice zo svahov dažď neodplavoval, nepohltila ich burina a nestali sa potravou drobných hľadavcov. Na pestovanie sadeníc sa začali zakladať lesné škôlky. Uprednostňovala sa umelá výsadba smreka, ktorý sa v košických lesoch až do 80. rokov 19. storočia vyskytoval veľmi zriedka. Ďalšími pestovanými drevinami boli borovice, dub, jaseň a javor. Z mestských lesov pochádzali vypestované stromčeky líc, javorov a smreka, ktoré vysádzalo mesto vo svojich parkoch a uliciach.

V polovici 19. storočia spomedzi lesných drevín podiel porastov smreka tu predstavoval iba 6 %, kým podiel buka bol 56 % a duba 38 %. Smrek od 80. rokov úspešne vysádzali hlavne pri zalesňovaní lúk a pasienkov. Koncom 19. storočia v lesoch Košíc zaberali bukové porasty 51 %, dub 31 % a topoľ 18 %. Z ďalších drevín sa tu vyskytovali smrek, javor, jaseň, jarabina, lipa a z nežiadúcich drevín breza. Menšie porasty borovice tu v 40. a 50. rokoch 19. storočia umelo úspešne vysadil lesmajster Ján Kloczko.

Podľa hlásenia Emila Sziklaya zaberali v roku 1907 v chotári Košíc ihličnaté porasty 2 903,34 katastrálnych jutár a buka 2 558,64 katastrálnych jutár celkovej lesnej výmery. V košických lesoch sa v rokoch 1831 – 1851 vyťažilo priemerne 17 000 viedeňských siah dreva, z čoho 2 000 siah bolo určených pre potreby mesta, 7 000 siah na ďalší odpredaj, 6 000 siah na pálenie drevného uhlia a zvyšok ako stavebné drevo.

Do roku 1848 boli výnosy z mestských lesov veľmi nízke, kedy 20 ročný priemerný zisk z jedného metra kubického dreva predstavoval iba 7 gracijarov. Po roku 1848 vzrástol dopyt aj cena dreva, zvýšila sa aj ťažba, takže v roku 1860 bol 10 ročný priemerný čistý zisk z jedného metra kubického vyťaženého dreva už 15 gracijarov. Hospodárska bilancia mestských lesov sa výrazne zlepšila predovšetkým od roku 1871 postavením Košicko – bohumínskej železnice, ktorá spotrebovala množstvo dreva na výstavbu i vlastnú prevádzku. Aj zlepšené prepravné možnosti vplývali na rozvoj obchodu s drevom a zvýšenie jeho ťažby. V 90. rokoch 19. storočia predstavovala priemerná ročná produkcia dreva 45 000 m³. Z toho tvorilo stavebné a technické drevo 17 %, topné drevo 73 %, zvyšok tvorilo raždie. Drevo na kúrenie sa ťažilo v mesiacoch november až január, smrekové drevo určené na stavebné účely aj vo februári. Po zoťatí sa drevo odvetvovalo s odfatím vrcholca do priemeru 5 – 7 cm a odkôrovalo. Zvyšky po ťažbe na rúbaniskách sa spaľovali. Listnaté stromy sa po vyschnutí v nasledujúcich letných mesiacoch dopravovali do skladov a k dopravným prostriedkom na prípadný vývoz. Okrem hlavných príjmov z ťažby dreva tvorili zisky aj príjmy

z vedľajších činností. Bol to predaj sena z vykosených lúk, predaj kameňa a vápenca z lomov na Jahodnej, pri Kavečanoch a na úbočí Hradovej pred Kostolanmi. Na zvládnutie zberu obrovskej úrody žaluďov v roku 1907, museli povolať brigádnikov – deti z Mezökövesdu, vďaka ktorým vypravili z Košíc 35 plne naložených vagónov žaluďov.

Lomový kameň lámali pre mestské stavby a opravy ciest, vápenec pre potrebu vápeniek na výrobu vápna, ktoré bolo vynikajúcej kvality. V lomoch pracovali prevažne chlapi z Malej Viesky a Kavečian, vápno sa vyrábalo v Kostolanoch a Malej Lodine. Vedľajším produktom mestských lesov bol aj biely il, ktorý sa ťažil pre potreby košickej kameninovej manufaktúry. Vedľajšie príjmy mesto získavalo aj z prenájmu poľovného práva vo svojich revíroch. Bezplatný úžitok z lesa mala mestská chudoba, ktorá si uľahčila život zberom lesných plodov, húb a raždia na kúrenie. Hrubý priemerný ročný príjem z hlavnej a vedľajšej produkcie mestských lesov činil v rokoch 1885 – 1894 1 372 730 forintov a 83 gracijarov. V roku 1905 predstavoval čistý mesačný zisk mestských lesov 160 000 korún, po roku 1908 vzrástol až na 500 000 korún mesačne.

Ukazovateľom, ktorý najviac vplýval na výnosy lesa, boli možnosti dopravy vyťaženého dreva na predaj alebo ďalšie spracovanie. Z lesa sa drevo zväžalo z neprístupných miest rôznymi spôsobmi. Už v jeseni sa zo strání spúšťalo do dolín a odtiaľ sa po snehu vozidlo na saniach. Doprava po lesných cestách na vozoch bola komplikovaná, lebo tieto sa neudržiavali a neopravovali. V lesoch Košíc nastalo určité zlepšenie od 30. rokov 19. storočia, kedy údolím Čermefského potoka vybudovali Novú Spišskú obchodnú cestu, ktorá viedla až po tzv. horný mestský mlyn a pílu a zadnú čermefskú horáreň. Odtiaľ už dolinou Čelebki (dnes Selepky) stúpala nahor do sedla na Jahodnej. Bývalý mestský mlyn využívaný v minulosti hlavne gazdami z Kavečian a pri ňom vodná píla začiatkom 20. storočia už nefungovali a adaptáciou boli v roku 1909 zmenené na strážny dom novozriadeného košického vodovodu. Asi 150 metrov ďalej stojaca tzv. zadná čermefská horáreň od začiatku

Čermelskú "zadnú" horáreň postavili na mieste predošlej v 80. rokoch 19. storočia, v blízkosti mlyna a vodnej pily. Stav v r. 1984.

50. rokov 20. storočia slúžila ako byt včelára štátnych lesov. Dnes sa už nevyužíva, aj keď bola vrátená podniku Mestské lesy Košice. Stojí tesne pred novým golfovým ihriskom. V rokoch 1840 a 1864 postavili vozové cesty z Čermela aj na Bankov. Hlavnú zásluhu na týchto prácach majú mestskí hlavní inžinieri Anton Hrebly (1792 až 1866) a neskôr Karol František Rozsny (1805 – 1893), ktorí v tom čase vyhotovili aj viacero plánov, pôdorysných a porastových máp rôznych častí chatára mestských lesov. Už koncom 19. storočia sa konštatuje, že mesto má so svojim lesným majetkom dobré komunikačné spojenie vďaka Košicko – bohumínskej železnici a dobre udržiavaným verejným i lesným cestám. Treba však pripomenúť, že iskry z lokomotív spôsobovali v mestských lesoch množstvo zhubných požiarov.

Približovanie dreva po jeho zrezaní dolu do dolín sa uskutočňovalo gravitačným spúšťaním hlavne po daždi alebo na snehu, čo však poškodzovalo kvalitu vyťaženej dreva. Postupne sa tento spôsob zdokonalil výstavbou prenosných alebo trvalých drevených šmykov. Boli to drevené žľaby vybudované z časti na zemi alebo drevených podperách. Sklз dreva sa uľahčoval niekedy pomocou tečúcej vody, v zime zas zámerným namočením šmyku a vytvorením klzkej ľadovej emulzie.

Takýto šmyk vybudovali v roku 1907 na rúbanisku pri obci Košické Hámre a spustili po ňom iba v jednej sezóne až 50 000 m³ dreva.

Zložitejšími dopravnými zariadeniami boli lesné lanovky. Prvú takúto 13 kilometrov dlhú lanovku z lesov od Košickej Belej až do Čermela navrhoval lesmajster Szöney už v roku 1905. Podobnú myšlienku sa podarilo zrealizovať až v roku 1913 postavením dvoch visutých lanoviek. Bol to v tom čase ojedinelý a unikátny technický experiment. Visuté dráhy systému „Karsai – Pfszter – Balassa“ projektovali a zhotovili lesmajster Karsai, majiteľ drevoimpregnačného podniku Jozef Pfszter (1846 – 1919) a riaditeľ strojníckej priemyslovky Ing. Ján Balassa (1872 – 1951). Postavenie lanoviek súviselo s potrebou likvidácie veternej kalamity, ktorá 2. apríla 1912 spustošila mestské lesy a napáchala tu obrovské škody, predovšetkým v lesoch Bankova a Vyšného Klátova. Bolo potrebné urýchlene spracovať 105 000 m³ smrekového a jedľového dreva a 26 000 m³ dreva bukoveho a duboveho. V septembri 1913 dali do prevádzky 2 600 metrov dlhú visutú lanovku z lokality „Naiznberg“ nad Vyšným Klátovom dolu do Košickej Belej ku novozriadenej mestskej pile. Druhá lanovka viedla dole dolinou Delava ku manipulačnej skládke dreva a mestskej pile pod obcou Ružín. Lanovky pozostávali zo základnej drevenej konštrukcie, ktorú tvorili asi 2 metre vysoké kozy, na ktorých viseli pripevnené oceľové koľajnice tvaru T. Na týchto koľajniciach sa pohybovalo niekoľko visiacich vozíkov navzájom pospájaných kovovými tyčami. Na týchto žrdiach bolo v podvese v sieti klieštami upevnené prepravované drevo. Vozíky sa dolu svahom pohybovali vlastnou váhou. Vzadu za súpravou visel brzdiaci vozík, kde sedel manipulant, ktorý obsluhoval mechanizmus tvorený pákou spojenou s brzdiacim ozubeným kolesom. Táto lanovka mohla byť použitá na 25 - 30° klesaní. Spätné vyťahovanie prázdnych vozíkov zabezpečovali ťažné kone. Lanovku z „Naiznbergu“ ku pile v Košickej Belej ešte počas prvej svetovej vojny premiestnili do Čermela na zvoz 6 000 m³ pripraveného palivového dreva. Jej nová trasa viedla spod Bielej skaly dole dolinou Hliny až do údolia

Pohľad na Kirczovu parnú pílu v Čermeli so zásobami dreva okolo roku 1900.

Čermelňa tam, kde neskôr postavili poľovnícku chatu Diana. Lanovka končila na veľkej skládke dreva, ktorá zásobovala ešte v roku 1896 vybudovanú parnú pílu bratov Viktora a Viliama Kirczovcov. Pozostatky píly boli využívané od 20. rokov ako hospodársky dvor a horáreň mestských, neskôr štátnych lesov a asanovali ich v decembri 1984. V blízkosti tohto miesta, kúsok za Alpinkou, stojí dnes bytová jednotka zamestnancov podniku Mestské lesy. Lanovka v 20. rokoch už tiež nefungovala, aj keď jej konštrukcia ešte existovala. V miestach, kde končila bol zriadený kameňmi vykladaný dutý priestor na odkladanie náradia a ovsá pre kone. Ten poniže chaty Diana priamo vedľa cesty vedúcej Čermelnským údolím existuje doteraz. Na lanovku v Ružíne, zvanú „drossbahn“, spomínajú ešte aj teraz najstarší obyvatelia Malej Lodiny. Jedna takáto lanovková súprava mohla naraz odviezť 18 m³ palivového dreva (siahoviny).

Zo skládok v dolinách vozili pripravené drevo povozníkmi do mestského drevoskladu. V lesoch na západ od Košíc túto prácu vykonávali predovšetkým chlapi z Košickej Belej a Vyšného Klátova. Vystáhovalectvo v 80. rokoch 19. storočia i výstavba mestského vodovodu začiatkom 20. storočia odlákali veľké množstvo lesných robotníkov i povozníkov. Títo museli byť nahradení robotníkmi až z Marmarošskej župy. Obyvatelia mesta spotrebovali ročne len na vykurovanie 80 – 90 tisíc m³ palivového dreva. Vzhľadom na problémy s dopravou sa

to mestu darilo zabezpečiť iba s ťažkosťami, čo vyvolávalo každoročnú nespokojnosť občanov.

Mestská pouličná železnica zo svojej konečnej zastávky v Čermeli odmietala prepravovať drevo do mestského drevoskladu v blízkosti niekdajšej hospodárskej akadémie, preto tu bolo viacero návrhov o postavenie lesnej železnice z Čermelňa až po drevosklad. Ani jeden pokus z rokov 1899, 1902 a 1914 sa však nepodarilo zrealizovať.

Už v 70. rokoch 19. storočia stál v blízkosti hospodárskej akadémie mestský drevosklad, ktorého vedúcim bol do roku 1883 František Bendicsák (1828 až 1884) a po ňom viac než 30 rokov Andrej Belluš (1854 až 1916). Tu sa zväžala vyťažená guľatina i palivové drevo a podľa potreby záujemcov sa spracovávalo na susednej súkromnej píle, ktorej majiteľom bol Jozef Lang (1833 až 1911). Tento drevosklad fungoval do roku 1907, kedy zriadili nový na Starej Prešovskej ceste v blízkosti Hornádu a železničnej trate. Do nového areálu Uhorské štátne železnice zakrátko postavili aj železničnú vlečku.

Vodné píly fungovali pri mlynoch a ich obsluhu zabezpečovali mlynári. Takáto mestská píla fungovala už

Andrej Belluš (1854-1916) - vedúci mestského skladu dreva od r. 1883.

v 17. storočí pri hornom (poslednom) mlyne v Čermeli, neskôr aj v Ružíne a v doline Sopotnice. Mlynári mali objekty od mesta v prenájme, čím doestskej pokladnice lesov ďalšie vedľajšie príjmy. V Archíve mesta Košice sú uvedení nájomcovia mestských mlynov z roku 1873. Mlyn v Košických Hámroch mal v prenájme barón Otokar Jacobs (1839 až 1920) z Huty Ma-

Objekty tzv. papierového mlyna v Čermeli na snímke z konca 19. storočia. Jeho posledné zvyšky stáli do roku 1982 v blízkosti čermeľskej lesnej správy.

tilda pri Prakovciach. Mlyn v doline Uhrinče mal v nájme Izrael Müller, dolný mlyn v Sopotnici Ján Čarný, horný mlyn v Sopotnici Ján Marišček, ružínsky dolný mlyn František Andrašovský. V Čermeli mal prenajatý dolný a stredný mlyn Jozef Radányi, horný mlyn s pilou Andrej Papcun, papierový mlyn Karol Mihalik (1839 – 1914). Pod ústím doliny Jezudov do Čermeľského údolia (poniže miesta, kde štátna cesta dnes križuje trať mládežníckej železnice) stála od roku 1846 strojná pila na výrobu dýh, ktorú mal prenajatý cech stolárov. Štyri mestské mlyny na Mlynskom náhone v Košiciach, dva v Ružine na Hornáde a niekoľko v dolinách lesných potokov, sa po stáročia viackrát opravovali a prestavovali, predovšetkým v 20. rokoch 19. storočia podľa projektov známeho košického staviteľa Jozefa Bellágha (1781 – 1869).

Už od 70. rokov sa na pohon piliarskych podnikov začala využívať para. V roku 1896 vznikla Kirczova parná pila v Čermeli, kúsok povyššie dnešnej chaty Alpinka. V tom čase už nepracovala stará mestská vodná pila pri hornom Čermeľskom mlyne, a preto si bratia Viliam a Viktor Kirczovci, ktorí boli veľkoobchodníci s drevom sľubovali od jej prevádzky vysoké zisky. S mestom uzavreli desaťročnú zmluvu na ťažbu a spracovanie tunajšieho dreva. Hoci ešte v roku 1898 zamestnávali až 150 robotníkov, pred prvou svetovou vojnou fungovala pila už iba sporadicky. Majiteľ ju preto neskôr odpredal

mestu, ktoré v jej priestoroch už v 20. rokoch malo svoj lesný hospodársky dvor.

Poschodie blízkej loveckej vily Karola v roku 1911 mesto od majiteľa prenajalo ako byt mestského zverozorcu Ernesta Gaiswinklera, ktorého začiatkom 20. rokov vystriedal Jozef Jablonovský (1895 až 1981) z Opátky. Vilu v roku 1924 odkúpil spolok Priateľov prírody a zriadil v nej zotavovňu (dnes Alpinka).

Až 10 000 m³ dreva ročne spotrebovali železiarne v Košických Hámroch, drevo pre nich dodávala parná pila v doline potoka Opátka zriadená v roku 1894. V súvislosti s potrebou likvidácie kalamity z roku 1912 si mesto zriadilo v roku 1913 novú výkonnú parnú pilu vedľa závodu na spracovanie magnezitu, v blízkosti Hornádu a železničnej trate. V areáli niekdajšejestskej parnej pily a skladu dreva, ktorý naprojektoval lesný inžinier Andrej Schaffer bol na Slovenskej ulici naposledy podnik Piloimpregna. Dnes areál chátra.

Mesto Košice venovalo náležitú pozornosť podmienkam bývania lesného personálu. Vedúci poľesí bývali priamo v obciach, horárne a hájovne však boli vybudované väčšinou v horách alebo aspoň na pokraji lesa. Z roku 1839 sa zachoval plán horárne v Ťahanovciach a Košickej Belej od architekta Bellágha, zachovalo sa množstvo neprebádaného archívneho materiálu zo

Zverozorca Jozef Jablonovský (1895 až 1981) a štátny cestár Jozef Füzéry v roku 1927 na zotavovni v Čermeli.

zasadnutí mestskej rady z rokov 1850 – 1950 o rekonštrukcii a novej výstavbe takmer všetkých budov patriacich do lesného majetku mesta.

Novú horáreň postavilo mesto v roku 1887 na Bankove a v roku 1901 vo Vyšnom Klátove a Kostolanoch. Niektoré staršie objekty mesto predalo, alebo dávalo do prenájmu na iné využitie, predovšetkým verejne prístupné turistické chaty.

Lokalitou so zaujímavou históriou bol tzv. papierový mlyn v Čermeli, vzdialený od hostinca Baránok asi jeden kilometer. V bývalej mestskej prachárni tu od roku 1640

Posledný záber "starej" horárne v papierovom mlyne z decembra 1981, dva mesiace pred jej asanáciou.

vyrábali papier rôzneho druhu. Dňa 7. júla 1887 vypukol v mlyne požiar, ktorý zapríčinil značné obmedzenie výroby papiera. Mlyn po požiari od vtedajšieho zadĺženého majiteľa Karola Mihalíka (1839 – 1914) prevzali jeho veritelia na čele s Ľudovítom Rischákom st. (1828 – 1901). Popri krátkodobej a obmedzenej výrobe papiera tu Rischák zriadil v roku 1896 aj výletný hostinec s letnou záhradou. V roku 1897 tu vybudoval ďalší prízemný objekt, v ktorom zriadil tanečnú sálu a výletný hostinec „Zelené zákutie“ (Zöld zug). Neskôr sa budovy opäť dostali do majetku mesta, no v roku 1925 najväčšia z nich vyhorela. Od toho času po náročnej rekonštrukcii slúžil papierový mlyn mestským lesom ako prevádzková

budova s výletným hostincom fungujúcom až do roku 1939. Dve budovy mlyna však bývalé štátne lesy vo februári 1983 asanovali. Vedľa novej horárne z roku 1952 tu po rekonštrukcii zostala len niekdajšia kôlna.

Pod Mlynnou horou v doline Sopotnice stál starobylý tzv. stredný sopotnický mlyn spojený s mestskou hájovňou, ktoré patrili mestu Košice. Keď mesto v polovi-

Gzedlicei malom a azropotnyloai völgyben

Mestská horáreň a tzv. stredný mlyn v Sopotnici na pohľadnici zo začiatku 20. storočia. Dole snímka z roku 1937 po jeho adaptácii na turistickú chatu. V pozadí Mlynná hora.

ci 30. rokov tesne nad mlynom postavilo novú hájovňu, opustený objekt mlyna prenajal od mesta Robotnícky klub turistov, ktorý ho adaptoval na turistickú chatu. Dozor nad ňou mal mestský horár Július Nagy, bývalý

vedľa v novej horárni. Turisti tu v rokoch 1937–1938 zorganizovali pre deti letné prázdninové tábory pod vedením antifašistu a všestranného športovca Jozefa Pajora (1910 – 1945). Po roku 1938 zostala chata na Slovensku a nebola už využívaná pre účely turistiky. Postupne chátrala a iba zvyšky jej základov dnes môžeme nájsť pod budovou bývalej novej horárne.

Así jeden kilometer poniže bývalej dedinky Ružín, si na pravom brehu Hornádu košická odbočka Karpatského spolku v roku 1931 zriadila víkendovú a vodácku vilu

Slávnostné otvorenie víkendovej vily Hornád 6. septembra 1931, ktorá vznikla adaptáciou objektu bývalej mestskej pily v Ružine.

Hornád. Od mesta prenajala desaťročia nepoužívanú manipulačnú budovu bývalej mestskej pily a skládky dreva. Svojpomocne zarovнала a vyčistila jej okolie, adaptovala jej priestory a zariadila tri miestnosti ako spálňu, kuchyňu a jedáleň. V roku 1932 objekt rozšírili prístavbou drevenej verandy. Neskôr pre víkendové účely upravili aj vedľa stojacu neobývanú budovu mestskej hájovne. Po roku 1938 oba objekty patriace Košiciam, slúžili opäť lodinskej lesnej správe. V polovici 60. rokov ich v súvislosti s výstavbou vyrovnávacej nádrže Ružinskej priehrady asanovali.

Významným doplnkovým príjmom mesta bol

prenájom poľovných revírov viacerým poľovníckym spolkom. Lov lesnej zveri bol oddávna zdrojom obživy ľudí žijúcich v lesnom prostredí. Ulovená zver sa predávala na trhu pre mäso a kožušiny. Mäso kún, veвериčiek a rôznych vtákov bolo obľúbeným spestrením stredovekých hostín. Kožušiny boli aj predmetom obchodovania a vývozu do cudziny. Vzhľadom na rozsiahle lesy a početný stav zveri patrilo cech košických kožušníkov v roku 1307 medzi najstaršie v Uhorsku. Šľachta a zámožnejšie vrstvy mali záľubu loviť pre zábavu. Popri kráľovských poľovných revíroch, kde vykonávali službu kráľovskí hájníci, lovci a strážcovia, mali poľovné revíry aj mnohé súkromné lesy. Medzi takých lesohospodárov patrilo aj mesto Košice, ktoré svoje revíry prenajímalo záujemcom zo zámožnejších vrstiev. Najstaršie poľovnícke tradície z okolia Košíc sa viažu k hradu Sokol, ktorý bol podľa povesti sídlom kráľovských sokoliarov. S neďalekou Kráľovou studňou sa spája historka, že v jej okolí poľoval kráľ Matej Korvín a tu sa rád občerstvil a odpočíval.

Aj keď Karol Reminiczky vo svojej knihe „Košické poľovnícke historky“ udáva rok 1848 ako dátum založenia akéhosi poľovníckeho združenia v Košiciach, žiadne iné pramene ani archívne dokumenty nespomínajú v tom čase vznik akejkoľvek poľovníckej spoločnosti. Je však isté, že mnohí Košičania tých čias, predovšetkým členovia streleckého spolku už vtedy chodili na poľovačky. S určitosťou to možno povedať o grófovi Jánovi Klobušickom (1806 až 1874), barónovi Jozefovi Horváthovi, mešťanostovi Františkovi

Emblém Košického poľovníckeho spolku. Verzia z roku 1940.

„Papolla“ - a vadászó és a
Bíly járási székely: Kieselbach

1932 nov. 26-27. i Répyi vadászati alkalmával a hajtásban voltak!

V kronike poľovníckej chaty v sedle Repy sa zachovali zaujímavé kresby poľovníckych motívov. Jeden z ich autorov bol aj známy maliar košickej fauny Geza Kieselbach (1893-1965), ktorý bol v 20. a 30. rokoch aktívnym členom košického poľovníckeho spolku.

Rimanóczy (1808 – 1883), Štefanovi Éderovi (1813 až 1892) a neskôr aj Jozefovi Lóószovi (1838 – 1899), ktorí boli aktívnymi funkcionármi Bankovského okrašľovacieho spolku a milovníkmi prírody. Iste medzi nich patrili aj hotelier Matej Schifbeck (1834 – 1894), ktorého poľovnícke trofeje staršieho dáta zdobia depozitáre Východoslovenského múzea.

Najstaršou a najaktívnejšou poľovníckou organizáciou v Košiciach bola Košická parfrózna poľovnícka spoločnosť (*Kassai falka – vadász társulat*), ktorá vznikla v roku 1880. Jej členmi však boli poväčšine príslušníci šľachtických rodín, ktorí v okolitých obciach mali aj vlastné poľovnícke zámky a kaštiele. Patril tu predovšetkým gróf Ernest Zichy s poľovníckym kaštieľom v Hýľove, gróf Štefan Forgách s poľovníckym zámkom na Okrúhlom vrchu neďaleko Slanca, jeho brat gróf Ladislav Forgách i mnohí vyšší dôstojníci košických posádok. Spoločnosť mala oficiálne sídlo v Košiciach a prenajímala revíry v chotári Košíc. Lovili na koňoch so psami, ktoré lovenú zver uštvávali od vyslenia a lovcia ju už iba dostreľovali. Bol to starý obľúbený spôsob lovu anglickej a francúzskej šľachty.

Členovia košického poľovníckeho spolku počas poľovačky v sedle Repy v roku 1907. Štvrtý a šiesty zľava stoja bratia Andor a Aristid Aranyossyovci.

Advokát Ladislav Aranyossy patril od vzniku Košického poľovníckeho spolku k jeho najaktívnejším členom.

Aktívnejšou bola Košická poľovnícka spoločnosť (*Kassai vadász társulat*), praktizujúca klasický spôsob lovu, ktorá vznikla v roku 1885. Na jej čele bol až do roku 1908 veľkoobchodník so železom Karol Fiedler (1833 až 1908). Spoločnosť tvorili predovšetkým košickí zamožní meštiani, milujúci pobyt v prírode. Tento spoločenstvo si v roku 1891 postavil poľovnícku chatu pod sedlom Repy. Až do svojho zániku v roku 1937 bola týždeň čo týždeň centrom poľovačiek s bohatými úlovkami, o čom svedčí aj zachovaná, starostlivo vedená

kronika chaty. Jadrom revírov Košickej poľovníckej spoločnosti boli košické mestské lesy o výmere 36 000 katastrálnych jutár z celkovej výmery 50 000 jutár poľných revírov. V 19. storočí nebolo núde aj o nezvyčajné trofeje. V polovici 80. rokov ulovil v lokalite Polom medzi Čermefom a hrebeňom Bielej skaly hlavný mestský lesník Róbert Baliga statného medveda a jeho kožušina bola dlho vystavená pred bránou jedného meštianskeho domu. Niekoľko medvedov v tom čase ulovil aj advokát Ernest Glósz (1827 – 1896). Na Suchom vrchu neďaleko poľany Tolhajska, ulovil medveda knieža Otto Windischgrätz (1873 – 1952), ktorý bol poľovníckym hosťom grófa Karola Csákyho. Neďaleko chaty v sedle Repy v októbri 1898 poranil medveda člen spoločnosti,

Poľovnícka idyla v košických lesoch okolo roku 1925.

advokát Ladislav Aranyossy (1846 – 1907). Košickí poľovníci na prelome 19. a 20. storočia zažili pri stretnutí s medveďom viacero dnes už zabudnutých historiek. Nevšedné boli potulky medveďa v roku 1914 po verej-

Košickí poľovníci so svojou trofejou v roku 1937. Nad zastreleným diviakom v podrepe Viktor Bodnár. Nad ním bratia Štefan a Koloman Barcsovcí.

V kronike poľovníckej chaty v sedle Repy sa zachovali aj pekné akvarely s poľovníckymi motívmi od lesníka Františka Schwiguta.

nom cintoríne. Keď ho vyplašili, ušiel do lesa Pereš a tam ho zastreliť lesník Eugen Báruczay. Košického nahlučlého advokáta Júliusa Offenheimera (1844 – 1914) napadol medveď pri Kráľovej studni.

Rajom divých sviň bola dolina Plevecin v Čermeli, kde čermeľský mlynár Štefan Belluš raz ulovil 200 kilového kanca. Také isté kusy skolili aj Bartolomej Varga (1853 až 1929) v lese Kováčova pri Kostolanoch a Dr. Aristid Aranyossy (1878 – 1955) v lese „Nainzinberg“ nad Vyšným Klátovom. V decembri 1916 zastreliť počas jedinej poľovačky Maximilián Gráner 5 divých sviň pri chate

Repy. V roku 1906 bola taká krutá zima, že divé svine došli až ku rodinným vilám v Čermeli, kde 6 z nich zastrelili. Málokedy sa podarilo uloviť v tom čase zriedkavého vlka. Neďaleko Myslavy ho v roku 1881 ulovil lesník František Schwigut a pri barakovom tábore vedľa cesty na Prešov v tom istom roku ulovil vlka c. k. kapitán Hüller.

Rysa sa podarilo uloviť pri chate Repy, ulovil ho aj kanonik Koloman Hiszem, videný bol aj pri Kráľovej studni. Výpočet strelcov a ich trofejí je však omnoho dlhší.

Medzi poľovníkov – legendy patrili predovšetkým gróf Štefan Forgách (1854 – 1916) zo Slanca. Jeho záľubou bola starostlivosť o zver, mal veľké teoretické i praktické poľovnícke skúsenosti. Zastrelil 333 divých sviň, týždeň po ulovení poslednej 29. februára 1916 zomrel. Lesný inžinier Štefan Répaszky bol riaditeľom majetkov grófa Forgácha. Bol vynikajúci strelec. Na majstrovstvách Slovenska v strefbe na holuby vyhral jedno z prvých miest, aj keď s cudzou puškou a bez tréningu. Vojenský lekár – generál Vojtech Polinszky (1861 – 1934) poznal snáď všetky revíry na Slovensku

Dlhoročný predseda viacerých košických poľovníckych organizácií, lekár – generál Vojtech Polinszky.

i v Maďarsku. Dlhé roky bol riaditeľom Košickej poľovníckej spoločnosti. Angažoval sa v spolku na ochranu zvierat, bojoval proti pytliactvu. Konštantín Bauernébl (1844 - 1918) bol majiteľom pivovaru a azda najobľúbenejším, stále veselým poľovníkom. Vždy, aj na dlhé poľovačky chodil zásadne pešo. Zomrel od vyčerpania po jednej takejto namáhavej poľovačke.

Svojrážnou a utievanou košickou postavou bol bývalý župan Ladislav Hammersberg (1854 až 1936). Bol veľkým poľovníkom, ktorý aj na košickom korze vždy chodil v poľovníckej rovnošate s neodmysliteľnou cigarou a anglickým pointerom. Niekoľko dní pred smrťou na jednej poľovačke ulovil 14 zajacov a stal sa kráľom lovu. To bola jeho posledná radosť.

Popri mnohých napínavých i veselých historkách sa v košickom poľovníckom živote v minulosti odohralo aj viacero nešťastí. Treba tu spomenúť tragickú smrť košického advokáta a predsedu Košickej poľovníckej spoločnosti Andreja (Andora) Aranyossyho. Počas jednej poľovačky na skalnom úbočí nad dolinou Hliny v Čermeli sa pošmykol a nešťastný výstrel ho ťažko poranil. O pár dní tomuto zraneniu 7. januára 1929 vo

Svojrážna postava košického poľovníka 19. storočia Arpád Hammersberg.

Slávnostné odhalenie pamätnej tabule na Andorovej skale v Čermeli 25. mája 1930.

Karol Polednýák so svojimi trofejami v polovici 30. rokov.

Pre potreby poľovníkov postavil Karol Polednýák v ústí Volovej doliny do Čermefa v roku 1932 poľovnícku chatu Diana.

Karol Polednýák so svojim poľovníckym druhom Aristidom Aranyosim na verande chaty Diana.

veku 51 rokov v nemocnici podľahol. Poľovnícki druhovia mu v roku 1930 na skale nad miestom nešťastia odhalili bronzovú pamätnú tabuľu. Od tých čias sa toto bralo volá Andorova skala.

Náruživým poľovníkom a funkcionárom spolku bol aj majiteľ strojárne Karol Polednýák (1894 -1945), ktorý si v ústí Volovej doliny do Čermefa postavil v roku 1932 súkromnú murovanú poľovnícku chatu Diana, ktorá však

Košičkí turisti pred poľovníckou chatou Otília bratov Báruczayovcov na unikátnej snímke z roku 1918. Chata stála na svahu lúky na Jahodnej do jesene 1919.

bola k dispozícii aj ostatným poľovníkom. Po roku 1945 chatu štát skonfiškovoal a v 50. rokoch na ňu nadstavali zrubové poschodie. Dnes patrí podniku Mestské lesy a na víkendové pobyty ju využívajú najmä košičkí skauti.

Bratia Aristid a Andrej Aranyossovci si začiatkom 20. storočia postavili súkromnú zrubovú poľovnícku chatku Hubertus na severnom úbočí Holého vrchu (dnes zvaný „tisícovka“), medzi Prednou holicou a Idčianskym sedlom. Chata roky slúžila svojmu účelu a schátrala koncom 60. rokov. Dnes na tomto mieste zostali už iba tlejúce zvyšky drevených trámov.

Poľovnícku chatu si postavili na Jahodnej začiatkom 20. storočia aj bratia Gabriel a Alexander Báruczayovci. Nazvali ju podľa mena svojej matky Otília. Pekný zrub vyrabovali a podpálili vandali na jeseň roku 1919, meno chaty sa prenieslo na lúku, na ktorej vybudovali v roku 1932 turistickú chatu na Jahodnej. Aj túto chatu starí Košičania dodnes volajú Otília, hoci zrejme nikto nepozná pôvod jej mena.

To je stručný náčrt minulosti košického poľovníctva, o ktorom by sa dala napísať aj samostatná publikácia.

Grófsky buk-Komory, LUC Opátka

2. CHARAKTERISTIKA LESNÉHO MAJETKU MESTA KOŠICE

2.1. ROZSAH LESNÉHO MAJETKU

Lesný majetok mesta Košice patrí k najväčším lesným majetkom v neštátnom vlastníctve v strednej Európe. V podmienkach Slovenskej republiky tvorí 0,4% jej územia, 1% celkovej výmery slovenských lesov a viac ako 10% výmery lesov patriacich obciam a mestám.

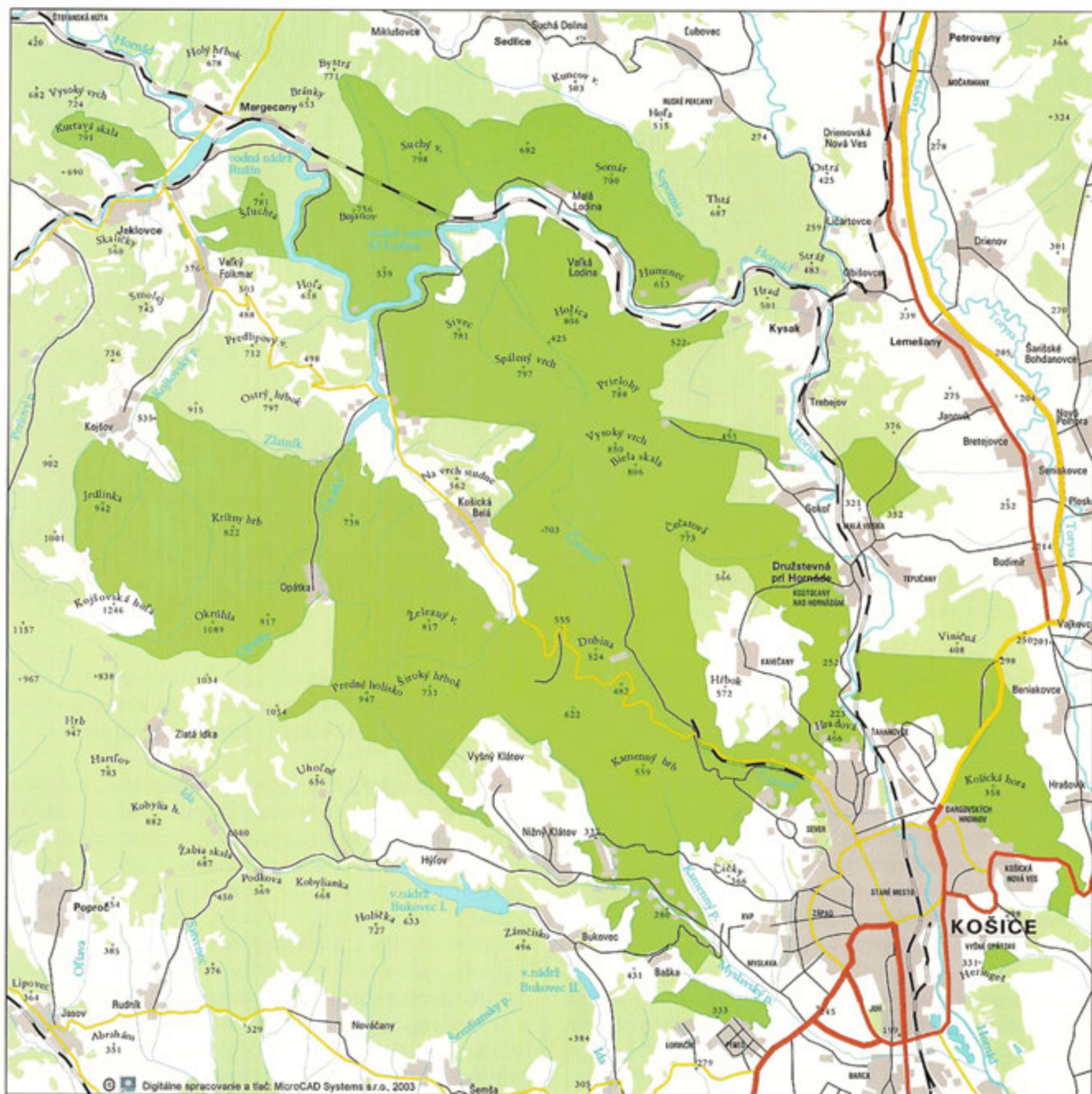
Súčasná výmera lesného majetku mesta Košice zahŕňa 19 295 ha lesnej pôdy, pričom plocha lesných porastov predstavuje 18 827 ha. Ostatnú výmeru tvoria pozemky, na ktorých sa nachádzajú lesné škôlky, lesné cesty, odvozné miesta, prieseky, produktovody a tiež neplodné plochy

Lesný majetok mesta Košice sa podľa administratívneho členenia rozprestiera v Košickom kraji, v okresoch Košice I. - IV., Košice - okolie a Gelnica a je súčasťou 25-tich katastrálnych území. Majetok je organizačne rozdelený na 5 lesných užívateľských celkov (LUC).

Členenie lesného majetku na LUC:

Forest management-plan areas (LUC)

LUC	Výmera (ha) Area	Platnosť LHP (roky) Validity of plan (years)
Čermeľ	4 984	1999-2008
Sokoľ	3 234	1999-2008
Opátka	3 913	1999-2008
Malá Lodina	5 417	1994-2003
Kojšov	1 747	1994-2003
Σ	19 295	19 295

Prehľadná situácia územia lesov mesta Košice

Panoráma košických lesov z vrchola Hubertusu, vľavo masív Kojšovskej hole (1 246 m n. m.)

2.2. ROZMANITOSŤ PRÍRODNÝCH POMEROV

Lokalizácia lesného majetku

Lesy mesta Košice ležia na východnom okraji Slovenského rudohoria, v podoblasti Čiernej hory a Voloňských vrchov a v časti Košickej kotliny. Ich územie je organizačne rozčlenené na samostatné územné celky, korešpondujúce s existujúcimi lesnými užívateľskými celkami. Jedná sa o lesné užívateľské celky: Sokol', Čermel', Opátka, Malá Lodina, Kojšov.

LUC Sokol' nadväzuje na mesto Košice zo severu. Patrí do okresu Košice okolie, Košice I. a Košice III. a IV. Nachádza sa v katastrálnych územiach: Sokol', Ťahanovce, Košická Nová Ves, Kostolány nad Hornádom,

Furča, Malá Vieska, Čermel', Kavečany, Nižná úvrať, Nové Ťahanovce, Severné mesto a Krásna nad Hornádom na celkovej výmere 3 234 ha. Lesnatosť celku je 56%.

LUC Čermel' tvorí komplex lesa priamo nadväzujúci na mesto Košice zo západnej strany. Patrí do okresov Košice - okolie, Košice I. a II. a je súčasťou katastrálnych území: Čermel', Kamenné, Vyšný Klátov, Baška, Myslava, Nižný Klátov, Terasa, Sokol', Opátka, Košická Belá, Veľká Lodina, Severné mesto, Hýľov a Lorinčík na celkovej výmere 4 984 ha. Územie má lesnatosť 70%.

LUC Opátka patrí do okresov Košice I., Košice - okolie a Gelnica ako súčasť katastrálnych území: Opátka, Košická Belá, Košické Hámre, Vyšný Klátov, Kojšov, Čermel' a Kamenné na výmere 3 913 ha. Územie s rozsiahlymi komplexami lesa,

vyznačujúce sa 85%-nou lesnatosťou, sa nachádza v centrálnej časti košických lesov. Na severe susedí s LUC Malá Lodina, na západe s LUC Kojšov a na východe s LUC Čermeľ.

LUC Malá Lodina s výmerou 5 417 ha patrí do okresu Košice - okolie a zasahuje do katastrálnych území: Sokol, Ružín, Košická Belá, Malá Lodina, Veľká Lodina a Košické Hámre. Charakter územia s lesnatosťou nad 80% udávajú rozsiahle lesné komplexy.

LUC Kojšov, patriaci do okresov Gelnica a Košice - okolie, sa nachádza v katastrálnych územiach: Kojšov, Jaklovce, Košické Hámre a Opátka na výmere 1 747 ha. Lesnatosť územia je takmer 90%.

LUC Malá Lodina sa rozprestiera v podoblasti Čiernej

hory s časťami Bujanovské vrchy, Hornádska pahorkatina a Pokrivy. Do podoblasti Čiernej hory zasahuje väčšou časťou aj LUC Sokol a polovica výmery LUC Čermeľ. LUC Kojšov a Opátka sa nachádzajú v podoblasti Volovské vrchy s časťami Kojšovská hoľa a Holička.

Juhovýchodným okrajom LUC Sokol a južnou polovicou LUC Čermeľ prechádza podoblasť Košickej kotliny s časťami Medzevskej a Toryskej pahorkatiny.

Geologické pomery územia

Z geologického hľadiska je podoblasť Čiernej hory veľmi pestrá. Vápence sa tu často striedajú s horninami kryštalinika. Územie je budované z paleozoických hornín (prvohory). Z hľadiska geologického vývoja patrí do rakoveckej série (nazývaná tiež ako fylit-diabasová). Jej pôvod sa odhaduje na obdobie devónu a westfálu. Horninové zloženie série tvoria:

- a) sedimentárne horniny: ílovité bridlice, pieskovec, kremenec a piesčité bridlice, ktoré boli počas hercýnskeho vrásenia premenené na fylity a tiež biele kryštalicke vápence (na lokalite Košická Belá)
- b) vulkanické horniny: diabasové tufy a tufity, amfibolické gabrodiority a diority; pri Košických Hámroch sa začínajú prejavovať útvary z obdobia karbónu s pieskovcovo-bridličnatým súvrstvom, zloženým zo striedavých vrstiev pieskovcov, piesčitých fylitov, ako aj tenkých vrstiev tmavých a svetlých lydítov.

Vrch Bujanov a dolinu Sopotnica tvorí masív granitoidov. Humenec a Pokrivy predstavujú veľký vápencový komplex, siahajúci od Ružínka po Veľkú Lodinu.

Historické etapy geologického vývoja zanechali svoju charakteristickú pečať na jednotlivých lokalitách.

Mladšie paleozoikum (karbón) sa zachovalo v podobe príkrovových dosiek medzi Sivcom a Vysokým vrchom, kde sa vyvinuli vo forme tmavých bridlíc a slúdnatých pieskovcov.

Obdobie stredného a vrchného triasu reprezentujú sivé a tmavomodré dolomity.

Horniny majúce svoj pôvod v období Jury sú rozšírené medzi Košickými Hámrami a Kavečanmi.

Stopy paleogénu sú viditeľné vo zvyškoch nachádzajúcich sa pri Veľkej Lodine a to vo forme brekcií a zlepenčov z okrúhliakov a úlomkov dolomitu.

Tektonická stavba Čiernej hory je pomerne zložitá. Intenzívne sa tu prejavil alpínsky horotvorný proces.

Koňova skala v údolí Hornádu - vyrovnávací vodná nádrž Ružín